

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 598/2020-16

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 17. decembra 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho, zo sudkyne Jany Laššákovej (sudkyňa spravodajkyňa) a sudcu Petra Molnára predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť Slovenskej republiky, zastúpenej Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky, Račianska 71, Bratislava, vo veci namietaného porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 Cdo 68/2020 z 18. augusta 2020 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť Slovenskej republiky, zastúpenej Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky, o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého rozhodnutia a sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 23. novembra 2020 doručená ústavná sťažnosť Slovenskej republiky, zastúpenej

Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky, Račianska 71, Bratislava (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 1 Cdo 68/2020 z 18. augusta 2020 (ďalej len „napadnuté uznesenie“).

2. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že na Okresnom súde Martin (ďalej len „okresný súd“) sa v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 299/2014 žalobca domáhal proti sťažovateľke náhrady škody a nemajetkovej ujmy podľa zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov z titulu rozhodnutia o vznesení obvinenia a rozhodnutia o zadržaní a vzatí obvineného do väzby. Rozsudkom okresného súdu sp. zn. 15 C 299/2014 zo 17. februára 2016 (ďalej len „rozsudok okresného súdu“) bola sťažovateľka zaviazaná zaplatiť žalobcovi škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím, ako aj nemajetkovú ujmu.

Proti rozsudku okresného súdu podala sťažovateľka odvolanie. Krajský súd v Žiline rozhodol rozsudkom sp. zn. 5 Co 163/2016 z 31. mája 2016 (ďalej len „rozsudok krajského súdu“) tak, že rozsudok okresného súdu potvrdil.

Proti rozsudku krajského súdu podala sťažovateľka dovolanie podľa § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. b) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). Najvyšší súd z dôvodu kumulácie dovolacích dôvodov uskutočnil dovolací prieskum len vo vzťahu k § 420 písm. f) CSP a uznesením sp. zn. 1 Cdo 157/2017 z 31. augusta 2018 (ďalej len „prvé uznesenie najvyššieho súdu“) dovolanie ako procesne neprípustné odmietol. Proti prvému uzneseniu najvyššieho súdu podala sťažovateľka ústavnú sťažnosť. Ústavný súd nálezom sp. zn. I. ÚS 444/2019 z 26. februára 2020 vyslovil porušenie práv sťažovateľky a prvé uznesenie najvyššieho súdu zrušil a vec vrátil najvyššiemu súdu na ďalšie konanie.

3. Najvyšší súd napadnutým uznesením (v poradí druhým) dovolanie [§ 421 ods. 1 písm. b) CSP] sťažovateľky podľa § 447 písm. f) CSP odmietol.

Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti uviedla, že „... splnila všetky podmienky na to, aby dovolací súd pristúpil k riadnemu posúdeniu podaného dovolania.“. Sťažovateľka zároveň uviedla, že namietala nesprávne právne posúdenie veci, konkrétne to, „... či správanie a konanie obvineného zakladá existenciu zavinenia na vzatí do preventívnej väzby.“. Dovolanie sťažovateľka odôvodnila tým, že „odvolací súd nesprávne posúdil otázku existencie zavinenia žalobcu na jeho vzatí do väzby, teda že v danej veci na vec neaplikoval znenie § 8 ods. 6 písm. a) zák. č. 514/2003 Z. z.“.

4. Porušenie práv sťažovateľka odôvodnila striktným, formalistickým posúdením prípustnosti dovolania, a preto navrhla, aby ústavný súd o jej ústavnej sťažnosti rozhodol nálezom: „Základné práva sťažovateľky na súdnu a inú ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru postupom a uznesením Najvyššieho súdu SR. sp. zn. 1Cdo 68/2020 zo dňa 18.08.2020, ktorým bolo odmietnuté dovolanie proti rozsudku Krajského súdu v Žiline, č. k. 5Co 163/2016 zo dňa 31.05.2016, porušené boli.“

Uznesenie Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 1Cdo 68/2020 zo dňa 18.08.2020, ktorým bolo dovolanie odmietnuté, Ústavný súd SR zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie.“

II.

Právomoc ústavného súdu a predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

5. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

6. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

7. V súlade s čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

8. Podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak.

9. V súlade s § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

- a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,
- b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,
- c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,
- d) ktorý je neprípustný,
- e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,
- f) ktorý je podaný oneskorene,
- g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

10. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

11. Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Z doterajšej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že medzi obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a obsahom práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemožno vidieť zásadnú odlišnosť. Z tohto vyplýva, že právne východiská, na základe ktorých ústavný súd

preskúmava, či došlo k ich porušeniu, sú vo vzťahu k obom označeným právam v zásade identické (m. m. IV. ÚS 147/08).

III.

Posúdenie vecí ústavným súdom

12. Predmetom predbežného prerokovania bolo preskúmanie sťažovateľkou namietaného porušenia jej základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu. Podstatu argumentácie sťažovateľky tvorí tvrdenie o formalistickom posúdení prípustnosti a na to nadväzujúce odmietnutie dovolania.

13. Jedným z dôvodov, pre ktoré môže ústavný súd pri predbežnom prerokovaní odmietnuť ústavnú sťažnosť sťažovateľa, je jej zjavná neopodstatnenosť. O zjavnú neopodstatnenosť sťažnosti ide, keď namietaným postupom orgánu štátu alebo jeho rozhodnutím nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil navrhovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu alebo jeho rozhodnutím a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov (I. ÚS 66/98, I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07). K iným dôvodom, ktoré môžu zakladať záver o zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti, nesporne patrí aj ústavnoprávny rozmer, resp. ústavnoprávna intenzita namietaných pochybení, resp. nedostatkov v činnosti alebo rozhodovaní príslušného orgánu verejnej moci, posudzovaná v kontexte s konkrétnymi okolnosťami prípadu (m. m. IV. ÚS 62/08, III. ÚS 415/2011, IV. ÚS 362/09). Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať taký návrh, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 110/02, I. ÚS 88/07).

14. Ústavný súd zdôrazňuje, že otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže v konkrétnej veci uskutočniť dovolacie konanie,

patri do výlučnej právomoci dovolacieho súdu, t. j. najvyššieho súdu, nie do právomoci ústavného súdu (aj keď toto posúdenie najvyšším súdom je z hľadiska jeho ústavnej udržateľnosti preskúmateľné ústavným súdom v konaní o ústavnej sťažnosti ako v tomto prípade). Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy (čl. 124 a čl. 142 ods. 1) vyplýva, že ústavný súd nie je alternatívou ani mimoriadnou opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov, ktorých sústavu završuje najvyšší súd (m. m. IV. ÚS 33/2020, II. ÚS 450/2017).

15. K sťažovateľkou namietanej prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP najvyšší súd v napadnutom uznesení zdôraznil mimoriadny význam obsahu pojmu „právna otázka“ a tiež spôsobu, akým dovolateľ túto otázku zdefinuje a špecifikuje v dovolaní. Zároveň poukázal na to, že v prípade absencie vymedzenia právnej otázky a nekonkretizovania podstaty právnej otázky nemôže najvyšší súd pristúpiť ani k posudzovaniu všetkých procesnoprávných a hmotnoprávných otázok, ktoré pred ním riešili súd prvej inštancie a odvolací súd, inak by uskutočnil procesne neprípustný svojvoľný dovolací prieskum priečiaci sa nielen novej koncepcii právnej úpravy dovolania a dovolacieho konania, ale aj cieľu sledovanému § 421 ods. 1 CSP.

Najvyšší súd zároveň v napadnutom uznesení uviedol: *„Dovolací súd si plne uvedomuje, že by bolo v rozpore s princípmi spravodlivého procesu, pokiaľ by sa pri posudzovaní dovolania uplatňoval prílišný formalizmus. V rozpore s týmito princípmi ale nie je prístup majúci na zreteli, že ustanovenia CSP vyžadujú istú mieru formálneho a obsahového vyjadrenia dôvodov, z ktorých procesná strana vyvodzuje prípustnosť svojho dovolania.“* Vo vzťahu k nastolenej právnej otázke sťažovateľky konkrétne najvyšší súd uviedol: *„Dovolateľka uviedla, že správanie obvineného (žalobcu) bolo pri zadržiavaní agresívne, tento kládol aktívny odpor, pričom sa v tom čase nachádzal v skúšobnej dobe podmiennečného odkladu výkonu trestu odňatia slobody, ako aj to, že žalobca už bol nepodmienečne odsúdený za obdobný trestný čin. Mala teda za to, že väzbu si spôsobil vlastným zavinením. Dovolací súd však poukazuje na to, že súdy pri rozhodovaní vychádzali z toho, že nebolo možné jednoznačne vidieť vlastné zavinenie väzby (žalobcom), a to len preto a z dôvodov, že šlo o osobu už trestanú alebo preto, že žalobca kládol aktívny odpor pri zadržiavaní. V súvislosti so zadržiavaním, súd*

prvej inštancie (s čím sa stotožnil i odvolací súd) uviedol, že nebolo preukázané, že by si žalobca sám zaviniel zadržanie a vzatie do väzby. Žalobca od začiatku tvrdil, že je nevinný, a to, že sa dopustil už predtým obdobného trestného činu nemôže znamenať, že si väzbu zaviniel sám tak, ako to predpokladá ustanovenie § 8 ods. 6 zákona č. 514/2003 Z. z. Súdny nižšej inštancie tiež vychádzali z inštitútu prezumpcie neviny, a to že žalobca kládol odpor pri zadržiavaní súvisí so spôsobom zadržania, pri ktorom sa použili donucovacie prostriedky, a keďže sa cítil nevinný (a v konečnom dôsledku nevinný aj bol), tak sa zatknutiu prirodzene bránil... Z vykonaného dokazovania tak mali súdy za preukázané, že predpoklad nezákonného rozhodnutia o väzbe splnený bol, nakoľko žalobca bol rozhodnutím o väzbe vzatý do väzby, bol oslobodený spod obžaloby a väzbu si nezaviniel sám... Dovolateľka sa de facto domáha opätovného právneho posúdenia ňou tvrdeného skutkového stavu v jej prospech.“

16. Ústavný súd preskúmal napadnuté uznesenie najvyššieho súdu a nezistil žiadnu skutočnosť, ktorá by signalizovala svojvoľný postup najvyššieho súdu nemajúci oporu v zákone.

17. Najvyšší súd odmietol dovolanie sťažovateľky z dôvodu podľa § 447 písm. f) CSP. V odôvodnení napadnutého uznesenia najvyšší súd dostatočným a vyčerpávajúcim spôsobom uviedol dôvody, pre ktoré bolo potrebné dovolanie sťažovateľky odmietnuť ako také, ktoré nie je odôvodnené prípustnými dovolacími dôvodmi. Právny názor najvyššieho súdu o neprípustnosti dovolania je v napadnutom rozhodnutí zdôvodnený dostatočným spôsobom a presvedčivo.

18. Nesúhlas sťažovateľky s týmito závermi najvyššieho súdu v ústavnej sťažnosti a nerešpektovanie ňou prezentovaného výkladu príslušných zákonných ustanovení spomínaných zákonov ešte neznamená, že došlo aj k porušeniu jej označených práv. Napadnuté uznesenie najvyššieho súdu je podľa názoru ústavného súdu jasné, zrozumiteľné, a preto aj legitímne a ústavne akceptovateľné.

19. Ústavný súd opakovane pripomína v súlade so svojou konštantnou judikatúrou, že nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený posudzovať právne názory všeobecného súdu a preskúmať ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie vecí všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (mutatis mutandis I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06). V tomto prípade však o takýto prípad zjavne nešlo.

20. Na tomto základe ústavný súd dospel k záveru, že medzi napadnutým uznesením najvyššieho súdu a sťažovateľkou namietaným porušením základného práva zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy a práva zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie reálne mohol dospieť k záveru o ich porušení, a preto jej ústavnú sťažnosť odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 17. decembra 2020

Luboš Szigeti
predseda senátu